

SVENLJUNGA
KOMMUN

plan

Tillsynsplan för livsmedel 2023-2025

Beslutat av	Interna myndighetsnämnden
Beslutandedatum	2023-03-01
Ansvarig	Miljö- och byggchef
Revideras	Vid behov
Följas upp	Årligen

Innehållsförteckning

Inledning	3
Tillsynsmyndighetens behov och tillgängliga resurser	3
Prioriteringar.....	3
Tillsynsplan 2023-2025, Livsmedel	4
Lagkrav	4
Organisation.....	5
Mål och inriktning	6
Styrd tillsynstid.....	7
Händelsestyrd tid	8
Behovsprioriterad tid	8
Kontrollmetoder	9
Finansiering.....	9
Övriga arbetsområden.....	9
Kompetens	11
Opartiskhet	12
Befogenheter	12
Utrustning, utrymmen och provtagning.....	13
Registrering av anläggningar.....	13
Rutiner och enhetlighet	13
Uppföljning och utvärdering av kontrollen.....	14
Beredskap	14

Inledning

Tillsynsmyndighetens (TM) tillsynsplan sträcker sig över 3 år, 2023-2025. Tillsynsplanen tas fram utifrån verksamhetens faktiska tillgångar på resurser och utifrån det behov som har angetts i behovsutredningen.

Tillsynsplanen finns i sin helhet i ett separat exceldokument där man har sammanställt de kontroller som är planerade mellan 2023-2025. Exceldokumentet är ett så kallat levande dokument där utförd tillsyn registreras, eventuellt nya kontrollområden läggs till samt att verksamheter läggs till och tas bort kontinuerligt. Dokumentet ger en bra överblick över utförd tillsyn och används vid avstämningar med enhetschef under året.

Det finns krav enligt livsmedelslagstiftningen att kommunen ska ta fram en plan för tillsynen.

Tillsynsmyndighetens behov och tillgängliga resurser

Miljö- och byggenheten har en (1) årsarbetskraft som arbetar med området livsmedelskontroll. Behovet enligt den behovsutredning som fastställdes i september 2022 saknas resurser för 2023.

En förutsättning för att all styrd och händelsestyrd tid ska hinnas med av befintliga resurser är att de övriga arbetsområdena som i dagsläget ligger på livsmedelsinspektören, det vill säga områdena alkohol, tobak och liknande produkter och receptfria läkemedel, flyttas över till Marks kommun i under första halvåret 2023.

Övrig personal som enheten har knuten till sig är enhetschef, 1:e miljöhandläggare och en administratör. Behovet av dessa tjänster är detsamma som finns tillgängligt.

Prioriteringar

Enheten gör bedömningen att verksamheten med nuvarande resurser klarar det som Sveriges kommuner och regioner, SKR, beskriver som basbehov vilket omfattar styrd tillsynstid¹ och händelsestyrd tid² inom alla arbetsområden.

¹ Styrd tillsynstid innebär tillsyn på verksamheter som har en fastställd årlig kontrolltid samt övriga obligatoriska uppgifter.

² Händelsestyrd tid är alla inkommande händelser i form av ansökningar, anmälningar, klagomål, remisser etc.

I nuläget bedömer enheten att det däremot saknas resurser för att hantera alla uppgifter under 2023.

Under 2023 ska flera förändringar införas, framför allt inom livsmedelsområdet där en ny riskklassningsmodell ska införas. I behovsutredningen är dessa inlagda under styrd tid istället för behovsprioriterad eller övrig tid då de måste utföras.

Tillsyn och annat arbete inom områdena alkohol och tobak nedprioriteras tills vi vet när samverkan med Marks kommun blir aktuellt. Att sätta formerna för samverkan kommer dock ta tid i anspråk under första delen av 2023.

Det finns förändringar i regelverken där vi vid behov kan skjuta på själva införandet eller åtminstone skjuta på kontroll enligt regelverken, det vill säga endast arbeta med implementering i rutiner, delegationsordning och liknande, det gäller till exempel områdena material i kontakt med livsmedel och ändringar inom kontroll av dricksvatten. Det är svårt att förutse hur mycket resurser genomförandet av samtliga ändringar inom regelverken kommer att kräva under året. Prioriteringar kommer därför att få göras löpande.

Hur verksamheter som hanteras av interna myndighetsnämnden ska prioriteras är ännu inte klargjort. Samverkan med Bollebygds kommun kan komma att bli aktuellt under 2023.

Tillsynsplan 2023-2025, Livsmedel

Inom livsmedelskontrollen kallas denna plan även kontrollplan.

Lagkrav

3 § Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:21) om offentlig kontroll av livsmedel.

Kontrollmyndigheten ska årligen fastställa en plan för myndighetens livsmedelskontroll. Planen ska avse en period om minst tre år och omfatta samtliga områden som myndigheten ansvarar för. Planen ska omfatta:

- En bedömning av behovet av kontroll utifrån klarlagda risker för människors hälsa och konsumenternas intressen.
- Myndighetens prioriteringar för varje år vad gäller kontroll av anläggningar, anläggningstyper, varor, varuslag eller områden för kontroll.

- Hur myndigheten avser att använda olika kontrollmetoder, särskilt provtagning och analys.
- De personella, ekonomiska och andra resurser som myndigheten behöver för att kunna fullgöra sina kontrolluppgifter.
- Hur inriktning, mål och prioriteringar i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan har beaktats.
- Hur myndighetens utvärderingar av genomförd kontroll har beaktats.

Planen ska uppdateras vid behov.

Miljö- och byggenheten sammanställer denna plan årligen i en tillsynsplan. Tillsynsplanen sammanställs i möjligaste mån först efter att en behovsutredning blivit fastställd och att resurser blivit tilldelade.

Utöver de specifika lagarna för varje område styrs enheten av förvaltningslagen. Den ligger som en grundsten för all vår myndighetsutövning. Den säger att det arbete som enheten utför ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Organisation

Livsmedelsverket är den centrala myndigheten för livsmedelskontroll i Sverige. Livsmedelskontrollen i Sverige utförs dels av Livsmedelsverket och dels av kommunala myndigheter. Länsstyrelsen har ansvaret för livsmedelskontrollen i primärproduktionen.

Samhällsbyggnadsnämnden och interna myndighetsnämnden i Svenljunga kommun ansvarar för livsmedelskontrollen i Svenljunga kommun.

Inom samhällsbyggnadsförvaltningen är det miljö- och byggenheten som utför livsmedelskontroll.

Miljö- och byggenheten har en (1) livsmedelsinspektör vars arbetsuppgifter omfattar all kontroll enligt livsmedelslagstiftningarna i kommunen samt rapportering och, registrering, information och rådgivning. Livsmedelsinspektören har även huvudansvar att planera kontroller, uppdatera rutiner, ta till sig och förvalta ny lagstiftning och om möjligt utveckla och effektivisera tillsynen.

Mål och inriktning

Nationella mål

Målen i Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan (NKP) är att ”skydda människors och djurs hälsa och växters sundhet samt att värna om konsumenternas intressen”. Den nationella kontrollplanen är styrande för alla myndigheter i livsmedelskedjan och i den finns myndigheternas gemensamma mål samlade. I den beskrivs också hur kontrollen i livsmedelskedjan är planerad, organiserad, hur den genomförs, följs upp och utvecklas.

Miljö- och byggenheten arbetar för att uppfylla målen i NKP genom att hålla sig uppdaterad om dess innehåll och implementera den i planeringen av livsmedelskontrollen, bland annat genom att aktivt arbeta med de operativa målen.

De övergripande målen i NKP är:

- Konsumenterna får säkra livsmedel inklusive dricksvatten, som är producerade och hanterade på ett acceptabelt sätt. Informationen om livsmedlen är enkel och korrekt.
- De livsmedelsproducerande växterna och djuren är friska och utgör inte någon allvarlig smittorisk.
- Verksamhetsutövarna i livsmedelskedjan får råd, service och kontroll med helhetssyn som underlättar deras eget ansvarstagande.
- De samverkande myndigheterna tar ett gemensamt ansvar för hela livsmedelskedjan, inklusive beredskap.

Till de övergripande målen har effektmål tagits fram inom fyra fokusområden:

- **Säkert dricksvatten**
För att få säkert dricksvatten måste de negativa hälsoeffekterna orsakade av kemiska och mikrobiologiska ämnen i dricksvatten minska.
- **Mikrobiologiska risker**
Minska antalet livsmedelsburna sjukdomar med fokus på campylobakter, listeria, ehec/vtec och norovirus.
- **Kemiska risker**
Minska hälsoeffekterna till följd av miljöföroreningar (fokus dioxiner och PCBer), tungmetaller och mykotoxiner i livsmedelskedjan.

- **Information i livsmedelskedjan**

Information om livsmedel och om livsmedelsproducerande djur och växter kan säkerställas genom hela livsmedelskedjan.

Operativa mål

Det finns även 19 operativa mål 2023-2025 kopplade till de fyra effektmålen. Med hjälp av operativa mål ska kontrollen bli mer verkningsfull inom särskilt utpekade områden, syftet är att göra verklig skillnad. De för kommunen relevanta operativa målen har tagits in i den excelbaserade tillsynsplanen och på så vis integrerats i den ordinarie kontrollen. Resultatet av kontrollerna rapporteras till Livsmedelsverket årligen.

Interna mål

Under 2023 utvärderas behov av utveckling. Avsikten är att förbättra verksamheten inom vissa områden genom målstyrt arbete.

Samsyn

Enheten har som internt mål att utföra minst en livsmedelskontroll per år i en annan kommun tillsammans med den kommunens inspektörer för att jämföra utförande och rutiner.

Styrd tillsynstid

Med styrd tillsynstid menas den kontroll som ska utföras enligt den kontrolltid som tilldelas respektive verksamhet i samband med riskklassning. Riskklassning sker vid registrering gav verksamhet och vid förändring i befintliga verksamheter. En livsmedelskontroll beräknas ta cirka 3-4 timmar, man räknar även in för- och efterarbete i den tiden.

Majoriteten av verksamheterna inom livsmedel får mindre än ett besök per år, och andra mellan ett och fyra besök beroende på vilken riskklassning de har fått. Vi använder livsmedelsverkets riskklassningsmodell från 2013 fram till 1 januari 2024. Tillsynen planeras in jämt fördelat över åren.

Livsmedelskontrollen utförs riskbaserat och med fokus på målen i NKP, det vill säga att de områden inom respektive verksamhet där inspektören identifierar störst risker kontrolleras i första hand. Bedömning av vilka områden inom respektive verksamhet som bör kontrolleras avgörs vid den övergripande planeringen i den excelbaserade tillsynsplanen samt vid förberedelser inför respektive kontroll enligt verksamhetens rutin.

Kontrollbesöken fördelas jämt under året. En övergripande planering inför nytt år sker i slutet av föregående år. Hänsyn tas till bland annat säsongstyrda verksamheter och extra behov av uppföljning av tidigare avvikelser.

I största möjliga mån planeras kontrollbesöken att vara så effektiva som möjligt med tanke på restid. Kommunen har flera mindre orter som ligger långt ifrån centralorten. Detta innebär i sin tur att olika verksamhetsinriktningar kontrolleras under samma dag. Till exempel, butik, skola, och äldreomsorg. Livsmedelskontrollen kombineras även med andra kontrollområden såsom alkohol och tobak i den mån det är rimligt utan att kompromissa med kvalitet och effekt av kontrollen.

Om all planerad kontroll inte kan utföras under året ska de verksamheter som klassats som "högrisk" prioriteras. Om alla högriskverksamheter inte hinner kontrolleras ska de som haft längst tid sedan föregående kontroll prioriteras.

Det utförs totalt cirka 90 kontroller på cirka 80 olika verksamheter varje år. Varav cirka 25 procent är ligger under Interna myndighetsnämnden och 75 procent under samhällsbyggnadsnämnden

Från den 1 januari 2024 kan antalet kontroller komma att minska då alla verksamheter ska ha klassats om i den nya modell som börjar gälla då. Det finns indikationer på att antal kontroller kommer att minska med cirka 30 procent.

Händelsestyrd tid

Inkommande ärenden uppskattas att bli som tidigare år och består av avregistrering eller registrering av livsmedelsverksamheter (cirka 3 stycken), ett fåtal klagomål, misstänkta matförgiftningar och ärenden initierade av rapporteringar från RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed), vilket är ett internationellt system där man får in rapporter om livsmedel som inte längre får saluföras av någon anledning.

Uppföljande kontroller på grund av brister hos verksamheten (cirka 5 stycken). Kan vara både fysiska besök samt bevis om åtgärder som lämnats på annat sätt.

Behovsprioriterad tid

Det finns endast en begränsad del behovsprioriterad tid inom nämnda områden. Den kan bland annat läggas på inventering/kartläggning verksamheter, informationsutskick och informationsmöten, myndighetssamverkan, kommun eller förvaltningsövergripande arbete och uppdrag från kommunledning

Kontrollmetoder

De kontrollmetoder som används är inspektion, revision och provtagning.

- Inspektion är den vanligaste metoden och utförs i första hand oanmäld, Vid inspektion kan verifiering av rengöring vara tillämplig med hjälp av tryckplattor eller ATP-mätare för att utrustning är tillräckligt rengjord.
- Revision utförs som första kontroll på nystartade verksamheter och vid behov. Behov anses vara ungefär vart tredje till femte år beroende på verksamheten omfattning.
- Metoden provtagning av livsmedel används vid minst ett (1) tillfälle per år. 3-4 verksamheter kontrolleras vid det tillfället. Provtagning utförs även vid misstänkt matförgiftning och liknande.
- Proverna analyseras av ett laboratorium ackrediterat av Swedac. Provtagning kan till exempel användas till att utesluta att ett livsmedel innehåller för höga halter av patogena mikroorganismer eller att verifiera att ett kött är från det djurslag som presenteras för kund.

Finansiering

Kontrollen ska finansieras av verksamhetsutövare. Avgiften ska bland annat täcka kostnader för personal, lokaler och annan utrustning. Avgiften debiteras efter utförd kontroll från och med 1 januari 2023. Timtaxan är uträknad efter SKR:s modell.

Kontrolltid för respektive objekt har tagits fram genom Livsmedelsverkets nuvarande riskklassningsmodell.

Avgifterna för respektive område är beräknade efter faktisk tidsåtgång och finns i kommunens styrdokument "Taxa för offentlig kontroll inom livsmedelslagstiftningen" som fastställdes av kommunfullmäktige den 5 september 2022.

Övriga arbetsområden

Ny riskklassningsmodell 2024

Under 2022 och 2023 kommer en ny riskklassningsmodell tas fram och implementeras i kommunens kontroll och registreringsrutiner från och med 2024. Det är en större omställning och hur den kommer att påverka kontrollen är inte

helt klart förutom att den med stor sannolikhet kommer att minska kontrolltiden för de flesta av kommunens livsmedelsobjekt.

Nya dricksvattenföreskrifter

Revidering och ändringar av föreskrifterna har trätt i kraft i 1 januari 2023. Under året 2023 kommer de beslut om faroanalys och undersökningsprogram som fastställts för varje vattenverk att revideras.

Verksamheter som omfattas av detta är framförallt de kommunala vattenverken som ligger under interna myndighetsnämnden.

Digitalisering

Fortsatt arbete med kommunens digitalisering kommer att ske genom att medverka till att ta fram digitala tjänster, framförallt för att samla in information vid registrering och riskklassning.

ABP-kontroll

Kommunen ansvarar för kontroll inom området animaliska biprodukter. Vid planering av kontrollen används jordbruksverkets vägledning "Riktlinjer för kommunens riskanalys". Cirka 1-3 kontroller utförs per år i samband med ordinarie livsmedelskontroll.

Kontrollresultaten rapporteras årligen i Jordbruksverkets enkätverktyg.

Material i kontakt med livsmedel (FCM)

Kommunerna har sedan 15 juli 2021 haft ansvaret för kontroll av FCM. Kontroll av har därmed varit möjlig enligt lagstiftningen sedan dess. Under 2022 och 2023 kommer livsmedelsverket att ta fram en modell för riskklassning av dessa verksamheter samt ta fram vägledning för kommunens kontroll. Livsmedelsverket förväntar därmed inte att kontroll inom området kommer att ske före 2024. I kommunens delegationsordning finns däremot redan angivet att livsmedelsinspektör får förbjuda verksamheter att släppa ut kontaktmaterial om det framkommer risker med dem. Sådana ärenden kan initieras genom tips och klagomål samt genom RASFF.

Kompetens

Behov och tillgång

Enheten har en (1) person med fördjupade kunskaper inom livsmedelskontroll. I maj 2021 sammanställdes en förteckning över behov och tillgänglig kompetens inom miljöenhetens arbetsområden. Sammanställning utfördes i form av en så kallad "kompetensros". Resultatet visar att det i dagsläget finns tillräckligt kompetens för att utföra livsmedelskontroll.

På grund av att fördjupad kompetens endast finns hos en inspektör är enheten extra sårbar för personalbortfall. Man har upprättat ett samverkansavtal mellan kommunerna inom Sjuhärad vilket ger oss möjlighet att få hjälp med kontroller vid eventuellt personalbortfall. Under förutsättning att de andra kommunerna har resurser att avvara.

Enhetschef och livsmedelsinspektör har möten en gång per månad. På dessa möten diskuteras frågor som rör livsmedelskontrollen. Enhetschefen får genom dessa möten en bild av läget och kan tillsammans med inspektören planera och prioritera det fortsatta arbetet.

Nätverk

Nätverksträffar arrangeras 3-4 gånger per år för inspektörerna i sjuhäradskommunerna. Kommunerna turas om att arrangera och minst en gång per år bjuds smittskydd in till mötet i Borås. På träffarna avhandlas aktuella ämnen som ny lagstiftning, tillsynsområden, kontrollmetoder samt diskussioner om bedömningar i kontrollen. Nätverksträffarna ska bidra till likvärdig kontroll inom kommunerna samt höja kompetensen bland inspektörerna. Även mellan nätverksträffarna diskuteras frågor med enstaka eller mindre grupper av inspektörer. För Svenljunga kommun är detta till stor nytta och används i stor utsträckning då kommunen i dagsläget endast har en (1) inspektör.

Projekt

Enhetens livsmedelsinspektör planerar inte att delta i några interna eller externa projekt under 2023 på grund av andra prioriteringar.

Utbildningar och informationsträffar

Utbildningar och informationsträffar som arrangeras av Länsstyrelsen, Livsmedelsverket och SKR prioriteras. Målet inom enheten är att delta på samtliga relevanta utbildningar och träffar.

Opartiskhet

Den som utför kontroll ska vara opartisk och inte ha intressekonflikter med verksamheter som kontrolleras.

Kommunen har en intern myndighetsnämnd som ska vara opartisk i ärenden då kontroll utförs på verksamheter inom den egna förvaltningen. Vid eventuellt jäv inom nämnden ska detta tillkännages av den som upplever sig som jävig.

Bisysslor ska enligt kommunens rutiner rapporteras till närmaste chef. Chefen avgör då om bisysslan är lämplig tillsammans med den anställdes befattning.

Samtal om samverkan mellan Bollebygds och Svenljungas miljö- och byggenhet har påbörjats. Syftet med samverkan mellan kommunerna är att handläggare från respektive kommun ska utöva tillsyn på verksamheter i den andres kommun som ligger under samma förvaltning. Detta för att inte handläggare och politiker ska hamna i jäv.

För Svenljunga skulle det betyda att tillsynen på de kommunala livsmedelsverksamheterna under kostenheten samt kommunala vattenverk och inkomna ansöknings- och anmälningsärenden kommer att hanteras av handläggare från Bollebygds kommun. Hur mycket som kommer att läggas över från Bollebygd till Svenljunga är fortfarande oklart. Vi gör bedömningen att samverkan inte kommer påverka nämndens tillsynsplanering under år 2023.

För samverkan krävs gemensamma arbetsätt och rutiner och överlämnande av behovsutredningar vilket ska arbetas in i kontrollerande kommuns tillsynsplan, kommunernas handläggare och övrig berörd personal behöver därför starta upp samverkan under år 2023 för att tillsynen ska kunna övertas. När tillsynen tas fram finns inga motsvarande uppgifter (tillsynsplan för intern tillsyn) från Bollebygds kommun. Vilka resurser som krävs i Svenljunga för att klara av tillsynen i Bollebygd är fortfarande inte framtaget.

Befogenheter

Livsmedelsinspektören har möjlighet att ta beslut för att säkerställa att osäkra livsmedel tas bort från, eller hindras komma ut på marknaden.

Vilka beslut som delegerats återfinns i samhällsbyggnadsnämndens och interna myndighetsnämndens respektive delegationsordning. Om inte livsmedelsinspektör är närvarande har miljöhandläggare och enhetschef samma befogenheter.

Utrustning, utrymmen och provtagning

Enheten har tillgång till avskilt utrymme där provtagningsutrustning förvaras samt en frys för kylklampar.

Det finns en mindre kyl där mindre mängder omhändertagna livsmedel kan förvaras. Om det blir aktuellt med förvaring av större mängder omhändertagna livsmedel där det bedöms trovärdigt att livsmedlen kan lämnas tillbaka efter åtgärd, till exempel ommärkning, kan det vara rimligt att tillfälligt hyra en tillfällig frys eller kylutrymme. Om bedömningen görs att det är troligt med beslut om att de omhändertagna livsmedlen kommer att kasseras kan man överväga att kassera dem omedelbart.

Det finns en (1) termometer som kalibreras på ackrediterad firma en gång varje år.

Det finns tillräckligt med ändamålsenliga skyddskläder för att göra inspektioner. Dessa tvättas regelbundet vid behov och förvaras i separat garderob.

Provtagning används som kontrollmetod minst en gång per år, delvis för att säkerställa att rutinen för provtagning fungerar. Vilka livsmedel som analyseras och vilka parametrar eller provtagningspaket som ska användas bestäms före kontrollen utförs och kan variera beroende på vilka risker som är aktuella vid tillfället på året. Oftast tas prover för att verifiera att verksamhetens rengöringsrutiner fungerar.

Registrering av anläggningar

Förteckning över alla aktiva livsmedelsverksamheter finns i, och ajourhålls kontinuerligt i kommunens ärendehanteringssystem EDP Vision samt i den excelbaserade tillsynsplanen.

Rutiner och enhetlighet

Enligt artikel 12 i EU-förordning (EU) 2017/625 ska den behöriga myndigheten utföra kontroll enligt dokumenterade rutiner. Dessa förfaranden ska omfatta de områden som anges i kapitel II i bilaga II och innehålla instruktioner till den personal som utför offentlig kontroll.

Kommunens rutiner finns upprättade i plattformen Infocaption som är ett verktyg för att skapa och dela arbetsrutiner, instruktioner med mera. Varje medarbetare i kommunen har tillgång till Infocaption genom personlig inloggning. När en guide (rutin) skapas läggs även en påminnelse om att guiden ska granskas årligen. Påminnelsen skickas till personen som skapade guiden, denna person är även ansvarig att hålla rutinen uppdaterad.

Rutiner för livsmedelskontroll omfattar hela kontrollprocessen, från förberedelser till och med åtgärder och sanktioner. Miljö- och byggenheten har avsatt arbetstid motsvarande minst en halvdag per månad för att ta fram, utveckla och ajourhålla rutiner.

Uppföljning och utvärdering av kontrollen

Varje år utförs en internrevision där stickprov av dokument, rutiner, datasystem och verifiering av utförd kontroll under en (1) dag i slutet av året. Eventuella brister sammanfattas, utvärderas och åtgärdas under nästkommande år.

Ett ärende i enhetens ärendehanteringssystem skapas för varje tillfälle.

Vilka områden som revisionen omfattar avgörs i dagsläget från år till år. Det kan röra sig om områden som uppmärksammas av central myndighet eller som vi uppmärksammar som utvecklingsområden inom vår egen organisation.

Syftet är att genom den här typen av uppföljning öka rättssäkerheten, effektiviteten och likvärdigheten i handläggarnas arbete.

Kontinuerlig avstämning av utförd kontroll samt sker med enhetschef under verksamhetsmöten månadsvis.

Beredskap

Det finns en rutin för beredskapsplan. Rutinen innehåller bland annat hänvisningar till rutiner för hantering av RASFF-meddelanden samt smittskydd och matförgiftningar.